

OPDRACHT 1: ONDER DE DEKSEL, BIJ DE VITRINE

De opgraving!

Wat kun je allemaal vinden in de grond onder je voeten?
Je gaat als een archeoloog op onderzoek uit, laagje voor laagje.
Zo kun je later precies terugzien waar je alles gevonden hebt.

Stap 1. Haal het gras weg

Opdracht 1: Je komt vondsten uit de Middeleeuwen tegen. Bespreek met elkaar; wat denk je dat het is?

- Hier zijn vissen gevangen. Welke vondsten horen daarbij?*
- Hier is een veldslag geweest. Welke vondsten horen daarbij?*

Stap 2. Haal de eerste laag grond weg (de zes stukken)

Opdracht 2: Dieper in de bodem liggen vondsten uit de Romeinse tijd. Bespreek met elkaar wat je ziet. Wat denk je dat het is?

- Hier zijn dingen gekocht en verkocht. Welke vondst hoort daarbij?*
- Hier heeft een huis gestaan. Welke vondst hoort daarbij?*
- Hier heeft een hond rondgelopen? Welke vondst hoort daarbij?*

Stap 4. Haal de tweede laag grond weg (de 24 stukken)

Opdracht 3: Nu komen we vondsten uit de Steentijd tegen. Kijk goed!

- Hier is een vuurtje gestookt. Welke vondst hoort daarbij?*
- Hier is iemand begraven. Welke vondst hoort daarbij?*
- Hier is gejaagd. Welke vondst hoort daarbij?*
- Hier heeft iemand een kostbaar sieraad verloren. Welke vondst is dit?*

Leg alles weer netjes terug voor de volgende groep.

Diep onder de grond...

In een groot deel van Nederland liggen archeologische sporen diep onder de grond. Archeologen gaan op zoek naar die sporen. Hoe diep moeten zij eigenlijk gaan? En hoe weten ze hoe oud de vondsten zijn die ze tegenkomen?

Alleen voor het eerste groepje: Hang het grote doek en de tijdlijn op

Hang het doek aan de bovenkant van de deur en de tijdlijn daarnaast. Gebruik eventueel een stoel of vraag het je juf of meester. Let op: haak horizontaal plaatsen en naar beneden klikken om vast te zetten.

Stap 1: Kies uit je groep het grootste en kleinste kind en zet hen voor het doek

Stap 2: Plaats de gekleurde wasknijpers

- ✓ Zet de rode wasknijpers bij de bovenkant van hun hoofden.
- ✓ Zet de gele wasknijpers bij hun knieën.
- ✓ Laat de twee kinderen voor het doek zich helemaal uitstrekken en plaats de blauwe wasknijpers bij de puntjes van hun vingers.

Opdracht 1:

- a. *Kijk bij elke wasknijper hoeveel centimeter onder de grond je bent op het doek.*
- b. *Kijk bij elke wasknijper welke voorwerpen er te zien zijn op het doek.*
- c. *Kijk op de tijdlijn welke tijden horen bij de voorwerpen in de buurt van de wasknijpers.*
- d. *Wanneer leefden de mensen van wie we de skeletten hebben gevonden?*
- e. *Wanneer leefden de dinosaurussen?*

Stap 3: Bekijk het plaatje

Opdracht 2: Bedenk samen hoe de voorwerpen zo diep in de grond terecht zijn gekomen.

Uitleg bij het plaatje: grond spoelt of waait ergens heen of overheen, maar wordt ook door mensen verplaatst (denk aan het zand in de duinen, of een overstroming met modder, of het storten van bouwzand voordat ergens een huis wordt gebouwd).

Leg de wasknijpers weer netjes terug voor de volgende groep. Het doek en de tijdlijn mag je laten hangen. De laatste groep ruimt deze netjes op.

OPDRACHT 3: IN HET LAATJE MET DE ZOEKPLAAT

Het leven tijdens de Swifterbancultuur

Hoe leefden de mensen op deze plek 6.000 jaar geleden? Archeologen kunnen aan vondsten zien hoe dat geweest zou kunnen zijn. Denk je dat ze hetzelfde leven als jullie? Of zou het heel anders zijn geweest?

Stap 1. Bekijk de zoekplaat en beantwoord de vragen over de Swifterbancultuur

Opdracht 1:

- a. *Jullie wonen (meestal) in stenen huizen. Waarin woonden mensen 6.000 jaar geleden?*
- b. *Jullie dragen kleren van stof. Welke kleding droegen mensen 6.000 jaar geleden?*
- c. *Wij halen ons eten in de supermarkt. Hoe kwamen mensen 6.000 jaar geleden aan hun eten?*
- d. *Wij hebben allerlei gereedschap. Hoe kwamen mensen 6.000 jaar geleden aan hun gereedschap en waar was het van gemaakt?*

Stap 2. Bekijk de 10 archeologische vondsten

Opdracht 2:

Leg de zoekplaat naast de plaat met foto's van vondsten en zoek welke letter bij welk cijfer hoort.

Leg de platen weer netjes terug in het laatje voor de volgende groep.

OPDRACHT 4: KOPPELSPEL

Vroeger en nu

Het leven is de afgelopen 6.000 jaar erg veranderd. Ontdek zelf wat het verschil is tussen jullie leven nu, en het leven van 6.000 jaar geleden. Zoek welke plaatjes bij elkaar horen.

Opdracht 1: Zoek samen welke plaatjes bij elkaar horen. Zorg dat iedereen aan de beurt komt! De goede oplossing staat op het antwoordenblad van je juf of meester.

Extra opdracht: Hebben jullie tijd over? Bedenk zelf ook nog een paardingen die toen anders waren dan nu.

Leg alle plaatjes weer door elkaar voor het volgende groepje!

OPDRACHT 5: IN DE LA MET HET SKELET

Het verhaal van Ava en Ynge

Je ziet hier het skelet van een moeder, Ava en een baby, Ynge. In het blad dat er overheen ligt laten onderzoekers zien hoe zij er misschien uit zagen. Maar hoe weten ze dat?

Als archeologen een skelet vinden kunnen ze in het laboratorium ontdekkingen doen. Ze kunnen bijvoorbeeld zien:

- ✓ of het een man of een vrouw was
- ✓ hoe oud de persoon ongeveer was
- ✓ of hij of zij lichamelijk zwaar werk deed
- ✓ hoe de persoon gestorven is, vooral als het met geweld was

Als een skelet heel goed bewaard is gebleven, kunnen ze ook ontdekken:

- ✓ waar de persoon vandaan kwam
- ✓ welke kleur haren en ogen hij of zij had
- ✓ wat hij of zij allemaal at
- ✓ of de persoon bepaalde ziektes had

Maar veel dingen blijven een mysterie, zoals:

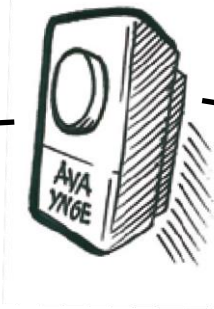
- ✓ hoe ze heetten
- ✓ welke kleren ze droegen
- ✓ hoe hun dag er precies uitzag
- ✓ hoe hun stem klonk
- ✓ wat hun karakter was, waar ze plezier in hadden en wat ze echt superstom vonden

Opdracht 1: bedenk samen hoe het leven van Ava en Ynge eruit zag. Teken of schrijf wat jullie bedenken in de mindmap.

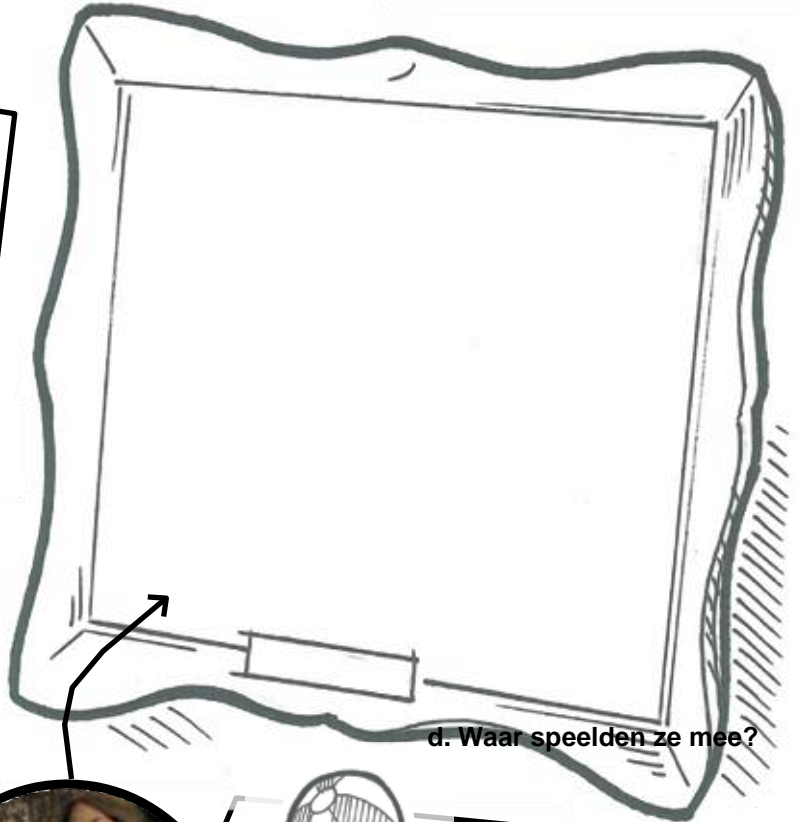
- a. Hoe zag hun huis er van binnen en van buiten uit?
- b. Hoe zag hun familie eruit? Hoeveel mensen en wat waren hun namen?
- c. Hoe zijn Ava en Ynge gestorven?
- d. Waar speelden ze mee?
- e. Hoe zag hun dag eruit?

OPDRACHT 5: TEKEN OF SCHRIJF WATJULLIE BEDENKEN IN DE MINDMAP

a. Hoe zag hun huis er
vanbinnen en van buiten
uit?

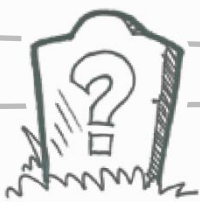
b. Hoe zag hun familie eruit? Hoeveel
mensen en wat waren hun namen?

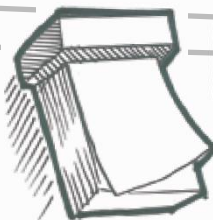
d. Waar speelden ze mee?

c. Hoe zijn Ava en
Ynge gestorven?

e. Hoe zag hun dag eruit?

OPDRACHT 6: IN HET LAATJE MET DE VONDSTEN

Vondsten onderzoeken

In deze la zie je archeologische vondsten. Sommige zijn echt, en dus al heel oud. Andere zijn nagemaakt. Jullie gaan deze vondsten onderzoeken.

Stap 1. Leg de vondsten netjes klaar op jullie tafels.
Wees voorzichtig, want ze kunnen stuk en dan kun jij ze als archeoloog moeilijker onderzoeken.

Stap 2. Kijk goed naar de vondsten.

Opdracht 1: Beantwoord de volgende vragen:

- Hoe ziet de vorm eruit?*
- Hoe voelt het oppervlak aan?*
- Welke kleur heeft het?*

Stap 3: Denk na over wat je hebt gezien.

Opdracht 2: Beantwoord de volgende vragen:

- Wat denk je dat het is?*
- Waar werd het voor gebruikt, denk je?*
- Is het een bot? Van welk dier zou het zijn?*

Stap 4. Ga op zoek naar menselijke resten.

Opdracht 3:

- Aan welke vondsten kun je zien of er mensen op deze plek waren? Leg deze vondsten op de foto met de vindplaats.*
- De overige vondsten, waarbij je niet kan zien of er mensen waren, leg je op de foto met wat je in de natuur vindt.*

Leg alles weer netjes terug voor de volgende groep.

Controleblad inhoud vitrine voor de vervoerder

Bij het brengen:

Los bij de vitrine:

- Een vuurstenen hanger. Elke klas mag de hanger houden, dus er moet steeds een nieuwe in (in de la van het skelet).
- Krant de 'Molenkruier' (in de la van het skelet).
- 6 printjes per groep van de mindmap in de la met het skelet. Die worden door de kinderen gebruikt, dus moeten er steeds opnieuw in. Als de vitrine langs meerdere groepen op 1 school gaat moet het aantal groepen x 6 printjes mee.

Onder het deksel:

- een laag met een grasmat, daar onder
- een laag met 6 blokken, afbeelding naar boven, daar onder
- een laag met 24 blokken, afbeelding naar boven.

La 1

- 2 opgerolde doeken
- minimaal 6 wasknijpers
- 2 haken om de doeken mee op te hangen

La 2

- zoekplaat
- plaat met foto's vondsten

La 3

- Elektrospeel, zijn de draadjes nog heel?
- Zitten de snoertjes weer netjes onder het klepje?

La 4

- plaat skelet
- plaat reconstructie moeder en kind
- Krant 'de Molenkruier'

La 5

- zakje met vondsten
- plaat met 2 foto's

Bij het ophalen:

Los bij de vitrine:

- krant 'de Molenkruier' (als het goed is in de la met het skelet)

Inhoud laatjes hetzelfde als hier boven.

Controleblad inhoud vitrine voor de leerkracht

De vitrine rouleert langs meerdere scholen. Controleer vooraf en na afloop of alles nog compleet is. Als er iets mist, neem dan contact op met c.matla@landschapergoedutrecht.nl, zodat iedere school met een mooie, complete vitrine aan de slag kan.

Los bij de vitrine (als het goed is opgeborgen in de één na onderste la bij de afbeelding van het skelet):

- Een vuurstenen hanger. Deze mogen jullie houden als aandenken aan het project.
- krant 'de Molenkruier'. Deze moet aan het eind van het project weer mee terug met de vitrine.

Onder het deksel:

- een laag met een grasmatt, daar onder
- een laag met 6 blokken, afbeelding naar boven, daar onder
- een laag met 24 blokken, afbeelding naar boven.

La 1

- 2 opgerolde doeken
- minimaal 6 wasknijpers
- 2 haken om de doeken mee op te hangen.
Let op: haak horizontaal plaatsen en naar beneden klikken om vast te zetten.

La 2

- zoekplaat
- plaat met foto's vondsten

La 3

- Elektrospeel, zijn de draadjes nog heel?
- Zitten de snoertjes weer netjes onder het klepje?

La 4

- plaat skelet
- plaat reconstructie moeder en kind
- 6 printjes van de mindmap (elk groepje gebruikt 1 printje, of je moet het per leerling kopiëren) Alleen de gelamineerde versie moet mee terug.

La 5

- zakje met vondsten
- plaat met 2 foto's